

Rut

Moabdepema wēra Rut bapariida

Introducción

Na libro p'adək'āri, audú jura paraaji. Māga paraaji mīda, Tachi Ak'ōrepa ne-inaa pi-ia ooji israelitaarāmaa. Maapai eujā chaachaa poro waibiarāpa k'achia iru p'anapachida eperāarā āchi jua ek'ari p'anadap'edaa. Na libro leedək'āri, k'awadait'ee wēra Moabdepema t'ijarapatap'edaa Rut, chi imik'īra piup'eda, chi p'āk'ōre ome nipada Judā eujādee. Ma wēra mágá wāji, ichi p'āk'ōre p'uuru Belendepema-e paji mīda. Waawee baji mīda ichi eujādeepa uchiat'ee, wāji ichi p'āk'ōre k'inia iru bada perā māik'aapa Tachi Ak'ōrede ijāada perā. Mama bide eperā Belendepema ome miak'āiji, mágí eperā ēreerā pada perā chi imik'īra piuda ome. Iru ome mágá miak'āiji, oo k'inia bada perā ma eujādepemaarā oopatap'edaak'a āchi p'ētrārā ome.

Tachi Ak'ōre pedee pia estudiapataarāpa jara p'ani mágí wēradeepa Rey David uchijai. Ichiaba jara p'ani ma wēradeepa uchijai tachi k'aripapari, Jesús.

Tachia pi-ia k'isia p'aneedək'āri, k'awadait'ee Tachi Ak'ōrepa eperāarā jōmaarā k'inia iru bapari, wāara t'āriipa irude ijāadak'āri. Māga paji ma wēra ome. Awaraa eujādepema paji mīda, Tachi Ak'ōrepa iru jirit'eraji irudeepa uchiamerā eperāarā jōmaweda k'aripapari.

Belendepema eperā Moab eujāde banada

1 ¹⁻² Chonaarāweda, Tachi Ak'ōrepa poro waibia bida jua ek'ari israelitaarā p'anapataadak'āri, āchi eujāde jarrajara paraaji. Maperā Judā eujādepema Elimélec uchijai Belén p'uurudeepa māik'aapa Moab eujādee wāji. Ichi ome ateeji chi wēra Noemí māik'aapa chi warrarā omeeweda. Āra t'ijarapachida Majlón māik'aapa Quilión. Āra jōmaweda efrateorā^a paji. Moab eujāde panadak'āri, mama p'aneejida.

---

^a 1.1-2 Maapai Judadeepa uchiadap'edaarā Belén p'uurude p'anapatap'edaarā ūk'luru t'ijarapachida efrateorā.

³Mamída mama p'anide Noemí imik'íra, Elimélec jai-idaaji. Mágá Noemí warrarā omé ome beejí. ⁴Ma warrarā k'útrāa p'aneedak'ári, Moab eujādepema wēraarā ome miak'ájjida. Aba t'íjarapachida Orfa; chi apema Rut. Mamída mama p'anide diez año wāyaak'ári, ⁵Majlón, Quilión ome jai-idaajida. Mágá Noemí ituaba beejí; imik'íra wēe, warra jida wēe.

Noemí Rut ome Belén p'uurudee wādap'edaa

⁶Ewari aba Noemipa úrjij Tachi Ak'órepa Israel eujāde p'anapatap'edaarā chupiria k'awaada māk'aapa ma jarrajara jōpida. Mama chik'o waya paraada perā, Noemí chi āiguurā ome acomoraajida Judá eujādee wādait'ee. ⁷Uchijai ichi bapariidamāiipa chi āiguurā ome māk'aapa wājida Judá eujādee wāpari ode. ⁸Mágá ode wādade Noemipa āramaa mājaji:

—Āpítee wáti pāchi naweerā temaa. Mia it'aa iidiit'ee Tachi Ak'órepa parā pia ak'í bapariimerā parāpa oopatap'edaak'a mi warra jai-idaadap'edaarā ome māk'aapa mi ome. ⁹Ichiaba irumaa iidiit'eeda aji, parā waya miak'āipimerā māk'aapa o-ía p'anapimerā.

Māga jarap'eda, Noemipa āra k'íra íji māk'aapa despediiji. Māpai āra jēedachida ¹⁰māk'aapa golpe mājajida:

—jPi eujādee pi ome auk'a wā k'inia p'anida! ajida.

¹¹Māpai Noemipa p'anauji:

—jK'aurā, pāchi temaa wáti! ¿K'āare-it'ee mi ome wādait'eema? ¿Mia waa warra t'oik'ā parā ome miak'āidamerā? ¹²jK'aurā, pāchi temaa wáti! Mi audú chōtrāa k'íri waya miak'āiit'ee. Mia māga oopia bada paara, idiweda miak'āik'aji māk'aapa warra t'oda paara ¹³¿parāpa nik'ajidak'ā ma warrarā k'útrāa parutamaa parā ome miak'āidamerā? ¿Māga ooda paara, parā miak'āida—ee p'aneek'ajidak'ā? Mia māga k'inia—epi. Tachi Ak'órepa mi miapi iru bi. Mia k'inia—e bi parā miadamerā mi mia nībik'a.

¹⁴Māga úridak'ári, waya golpe jēedachida. Maap'eda Orfapa chi p'ák'óre k'íra íji māk'aapa āpítee wāji. Mamída Rut at'ári Noemí ome beejí.

¹⁵Māpai Noemipa Rutmaa mājaji:

—Ak'íji. Pi āyore wāruda aji, ichi auk'arā p'anapatamaa māk'aapa āchi ak'óre waibia apataarāmaa. Iru ome wāpāde aji.

¹⁶Māpai Rutpa p'anauji:

—jWaa jaranáaji mi āpítee wāmerā māk'aapa pi atabēimerā! Pi wārumaa mi jida auk'a wāit'ee. Pi banarumaa mi jida auk'a banait'ee. Pi auk'arā michi auk'arā pait'ee māk'aapa pi Ak'óre Waibia auk'a mi Ak'óre Waibia pait'ee. ¹⁷Pi jai-idaarumāi mi jida auk'a jai-idaait'ee. Mama mi iadait'ee. jMi piu—emaa pi ik'aawaapa āyaa wā—e. Pi ik'aawaapa wāru pírā, Tachi Ak'órepa mīmaa ne—inaa k'achia oopia bida! aji.

¹⁸Noemipa unuk'ári Rut wāara wā k'inia bi, ichiak'au biji ichi ome wāmerā. ¹⁹Māgá wājida Judá eujādee.

Belén p'uurude panadak'ári, p'uuru pidaarāpa ak'itrua para beeji māik'aapa wēraarāpa iidi para beeji:

—¿Na Noemi—ek'ā? ajida.

²⁰Māpai Noemipa p'anauji:

—Mimaa waa Noemí anáati. Ma k'āyaara t'ijarapatáati Mara,^b Tachi Ak'ōrepa mi t'ári āriipida perā. ²¹Mi namāik'aapa uchiak'ári, imik'ira māik'aapa warrarā iru baji. Mamīda írá mi tuu cheru Tachi Ak'ōrepa māga k'inia bairā. ¿Sāap'eda mimaa Noemí^c a p'anima aji, Tachi Ak'ōrepa mi nāga chupiria iru bi?

²²Māgá paji Noemí Moab eujādeepa cheda chi Moabdepema āigu Rut ome. Belén p'uurude panadak'ári, ma eujādepemaarāpa cebada^d ewamaa p'anajida.

Rut Booz eujāde mimiada

2 ¹Mama Noemí imik'ira Elimélec ēreerādepema bapachi. Māgí t'ijarapachida Booz. Māgí eperā p'arat'ara bapachi māik'aapa ichi auk'aarāpa iru t'o p'anapachida.

²Ewari aba Rutpa Noemimaa māgaji:

—Mi ne—uu paraamaa wāpíji. Māgá mia net'a tau ewapataarāmaa chupiria iidi ārapa net'a tau ewadap'edaadepema beeda mimaa p'epidamerā. *(Levítico 19.9-10)* Apida mi ome t'ári pia bi pirā, mimaa p'epiyada aji.

Māpai Noemipa māgaji:

—K'au, wāpáde aji.

³Māgá Rut Belén p'uurudeepa taawaa wāji cebada ewa p'anadap'edaamaa. Mama chi ewa p'anadap'edaarāmaa chupiria iidip'eda, āra t'ēe cebada beeda p'ema beeji. Poro pia ma eujā Elimélec ēreerādepema Booz eujā paji.

⁴Māga bide Booz Belén p'uurudeepa pacheji māik'aapa ma cebada ewa p'anadap'edaarāmaa māgaji:

—¡Tachi Ak'ōrepa parā pia ak'i bapáde! aji.

Árapa p'anaujida:

—¡Tachi Ak'ōrepa pi jida pia ak'i bapáde! ajida.

⁵Maap'eda Boozpa ma cebada ewa p'anadap'edaarā poro waibiamaa iidiji:

—Jā awēra cebada beeda p'ema bi, ¿k'ai ēreerādepemama? aji.

^b 1.20 Hebreo pedeede Mara jara k'inia bi t'ári ārii. ^c 1.21 Hebreo pedeede Noemí jara k'inia bi t'ári o—ia. ^d 1.22 Cebada trigok'a bi. Ma net'a taudee harina oopata. Ichiaba cebada tau chuupata arrosa chuudak'a beemerā.

⁶ Chi poro waibiapa p'anauji:

—Jā wēra Moab eujādepema. Moab eujādeepa cheji Noemí ome.

⁷ Mímaa chupiria iidiji cebada ewapataarā t'ēe wāpimerā chi beeda p'eit'ee. Tap'ewedak'aapa mimiamaa bida aji, mak'iara ĩi-ee. ĩrapaita teedaa ĩide chejida aji.

⁸ Māpai Boozpa Rutmaa mágaji:

—Wēra, ũrĳi. Namāik'aapa awaraarā eujādee wānāaji net'a tau p'ede. Wēraarā mi-it'ee mimiapataarā ome wāji ⁹ māik'aapa āra cebada ewapataarā t'ēe wārutamaa auk'a wāji. Ma cebada ewapataarāmaa mia jaraji pi ichiak'au bidamerā. Pi opisidaik'āri, mi mimiapataarāpa chok'o ipurudap'edaadepema pania tonapáde aji.

¹⁰ Māga ũrik'āri, Rut Booz k'ĩrapite bedabaidachi ichi tau biiri eujāde t'ōbairumaa māik'aapa irumaa iidiji:

—¿Sāap'eda pi mi ome audú t'āri pia bima aji, mi namapema-ee bita?

¹¹ Boozpa p'anauji:

—Eperāarāpa mímaa nepirijida pia pichi p'āk'ōre pia ak'i bapari pi imik'ĩra jai-idaadadeepa. Ichiaba nepirijida ma k'aurepa pichi ak'ōreerā māik'aapa pichi eujā atabēida māik'aapa na eperāarā pia k'awa-e bi t'āide ba cheda. ¹² ĩPia māga ooda pari mia Tachi Ak'ōremaa iidi bi irua pi pia ak'i bapariimerā! ĩIidi bida aji, iru, israelitaarā Ak'ōre Waibiapa pi k'aripamerā pia irumaa k'aripa iidida perā!

¹³ Māpai Rutpa mágaji:

—Señor, pi audú t'āri pia bi mi ome, mi pi mimiapari-e mīda. Pia pedee pia jarada k'aurepa mi t'āri o-ĩa beeruda aji.

¹⁴ Nek'opata hora pak'āri, Boozpa Rutmaa mágaji:

—Nama pan vinode sā atap'eda, k'óji.

Rut su-ak'i beeji cebada ewapataarā ik'aawa. Māpai Boozpa irumaa teeji cebada paada k'omerā. Bi jāwaarumaa k'oji mīda, at'āri beeji.

¹⁵ T'ēepai Rut waya wāk'āri cebada baaida p'ede, Boozpa ichi mimiapataarāmaa mágaji:

—Jā wēra ichiak'au bidapáde aji, irua cebada waibia p'emērā.

K'ōrajĳma p'e bimāi paara p'epíti, itriada-ee. ¹⁶ Ma k'āyaara parāpa cebada t'iap'e wādak'āri, chi k'imi chak'eerā ũk'uru baaipidapáde aji, irua p'emērā. ĩApidaapa iru itrianaadapáde! aji.

¹⁷ K'ewara parumaa Booz eujāde Rutpa ma cebada beeda p'eji.

Maap'eda ichia ma cebada tau chi k'imi chak'eerādeepa jonak'āri māik'aapa chi e chak'eerā ep'ak'āri, veinte kilos ap'eda waa uchiaji.

¹⁸ Rutpa ma cebada p'uurudee ateeji māik'aapa chi p'āk'ōremaa ak'ĳipiji. Ma awara Boozpa chik'o teedadepema beeda ēt'a ataji Noemimaa teeit'ee.

¹⁹ Māpai Noemipa iidiji:

—¿Idi sāma net'a tau p'emma bajima? aji. ¿Sāma mimia bajima? Waibia p'eji. ĩTachi Ak'ōrepa pia ak'i baipia bida aji, chi eperā pi nāgá k'aripada!

Māpai Rutpa Noemimaa ichi p'asada nepiriji:

—Mi mimia bada eujā chipari t'ijarapata Booz. Iruata mi k'aripajida aji.

²⁰Māpai Noemipa chi āigumaa māgaji:

—ĭTachi Ak'ōrepa iru pia ak'i baipia bi! Tachi Ak'ōre t'āri pia bapari tachi ome māik'aapa tachi imik'īraarā jai—idaadap'edaarā ome. Ma eperā mi imik'īra pada jai—idaada ome ēreerā. Mapa irua tachi pia ak'i baipia bi.

²¹Māpai Rutpa māgaji:

—Irua jarajida aji, mi mimiamaa beemerā ichi mimiapataarā ome cebada ewa auparutamaa.

²²Māpai Noemipa p'anauji:

—K'au, pia bi pi mama wēraarā iru—it'ee mimiapataarā ome mimiamerā. Mama apidaapa pīmaa ne—ināa k'achia ooda—e. Mapa awara āyaa wānaapāde aji.

²³Māgá Rut Booz eujāde mimiamaa beei wēraarā Booz—it'ee mimiapataarā ome. Mama mimiaji cebada maap'eda trigo ewa auparutamaa. Rut māgá mimiamaa bi misa, Noemí ome bapachi.

Boozpa Rutmaa jarada

3 ¹Ewari aba Rut p'āk'ōre Noemipa māgaji:

—K'au, mia pi—it'ee imik'īra jiriteeipia bi, māgá pi t'āri o—īa bapariimerā. ²ĭPi ome mimiapataarā, ma wēraarā chipari, Booz tachi imik'īraarā jai—idaadap'edaarā ome ēreerā—ek'ā? Mia jararu pia ūrji. Idi p'ārik'ua iru p'uurudeepa awara āi wāit'ee cebada tau chi k'imi chak'eerādeepa jōnade māik'aapa chi e ep'ade. ³Mapa pia nāga ooipia bi. K'ui'p'eda, k'era p'uruipia bi māik'aapa p'aru pi—iara bi jīipia bi. Maap'eda wāipia bi Booz mimiamaa bīmaa. Mamīda unupiik'araa bi, iru nek'oi naaweda māik'aapa ne—ināa toi naaweda. ⁴Iru k'āide wāk'āri, pia ak'ĭji sāma k'āiru. Māpai iru jēra beek'āri, iru poroba jira atap'eda, jēra beepāde aji. Māpai irua jarai pia k'āata ooipia bi.

⁵Rutpa p'anauji:

—Jōmaweda pia jara bik'a ooit'eeda aji.

⁶Maap'eda Rut wāji p'uurudeepa taawaa māik'aapa jōma ooji chi p'āk'ōrepa jaradak'a. ⁷Māga bide Booz nek'op'eda māik'aapa ne—ināa top'eda, t'āri o—īa beei. Maap'eda net'a tau pēi nībadamāi jēra banaji. T'ēepai Rut juajīa wāp'eda, Booz poroba jira atap'eda, mama jēra beei. ⁸Esapīte Booz ĩrimadachi māik'aapa t'erabaik'āri waya k'āiit'ee, p'era pik'adachi wēra unu atada perā ichi biiri ik'aawa.

Mapa māgaji:

⁹—ĭPi, k'aima? aji.

Rutpa p'anauji:

—Mi Rut, pi mimiapari. Pi mi chãure pada èreerã. Mapa pichi p'arupa mi poro bîji, mia k'inia bairã pia mi ak'i bapariimerã.^e

¹⁰Mãpai Boozpa mägaji:

—jMia k'inia bi Tachi Ak'õrepa pi bendiciamerã! Pia nãga ook'ãri, ak'ipimaa bi wãara pi imik'ïra piuda k'inia iru bada. Mi k'ãyaara eperã k'ütrãara jirik'aji, p'arat'ara bi maa—e pirã p'arat'a wëe bi. Mamïda mãga oo—e paji.

¹¹Waaweenãaji. Mi p'uurudepemaarã jõmaarãpa k'awa p'ani pi wëra t'ãri pia bapari. Mapa mia ooit'ee pia k'inia bik'a. ¹²Mamïda naapiara mia pimaa ne—inaa jarait'ee. Wãara mi pi chãure pada Elimélec èreerã mïda, awaraa èreerã mi k'ãyaara k'ait'aara paraa. ¹³Idi p'ãrik'ua nama béegi. Nu mi wãit'ee ma eperã ome pedeede. Irua oo k'inia bi pirã Tachi Ak'õre ùraade jara bik'a oomerã chi èreerã pari; pia jarait'eera pi ome miak'ãi k'inia bi pirã, mägara mãga oopia bi. Mamïda irua mãga oo k'inia—e pirã, Tachi Ak'õre ichita chok'ai bapari k'irapite mia juraa bi mïta pi ome miak'ãit'ee. Ìrá k'ãipáde aji, ìdaaru misa.

¹⁴Rut mama k'ãi beegi Booz biiri ik'aawa. Ai norema taujaaweda p'irabaiji wãit'ee, ai naaweda Boozpa jarada perã: “Apidaapa k'awadaik'araa bida aji, wëra nama k'ãi bada.”

¹⁵Rut wãit'ee pak'ãri, Boozpa mägaji:

—Pichi ñripema p'aru ëra atap'eda, ewat'ipáde aji.

Rutpa ma p'aru ewat'ik'ãri, aide Boozpa cebada tau veinte kilos p'e bijji mãik'aapa k'aripaji Rutpa ãp'a ateemerã. Mägá Rut p'uurudee wãji.

¹⁶Temaa panak'ãri, Noemipa iidiji:

—K'au, ¿sãga wãjima? aji.

Mãpai Rutpa nepiriji Boozpa ichimaa pia ooda. ¹⁷Ma awara mägaji:

—Mimaa na cebada waibia teeji mãik'aapa mägaji: “Pi p'ãk'õremaa chik'o wëe wãnaapáde” aji.

¹⁸Mãpai Noemipa mägaji:

—Ìrá nidãma k'awaadait'ee sãga uchiai. Iru ñi—e pait'ee ma èreerã k'ait'aara bi ome pedee—emaa.

Rut Booz ome miak'ãida

4 ¹Ma ewateweda Booz wãji p'uurude t'ïupatamaa mãik'aapa su—ak'i beegi eperãarã nepira iru p'anadak'ãri chip'epatap'edaamãi. Taarã—e nide ma èreerã k'ait'aara bada Boozpa jara bada wãyaa wãji.

Mãpai Boozpa mägaji:

—K'õp'ãyo, mi ik'aawa su—ak'i ba chepáde aji.

Ma eperã Booz ik'aawa su—ak'i banaji.

²Mãpai Boozpa t'ï pëiji p'uuru pidaarã poro waibiarã diez mãik'aapa ãramaa mägaji:

^e 3.9 Mãga jarak'ãri, Rutpa jara baji Booz ichi ome miak'ãimerã. Mamïda ma p'ãrik'ua miak'ãi p'aniirãk'a k'ãida—e paji.

—Su-ak'i p'anéeti.

Ára su-ak'i p'anedak'ári, ³Boozpa chi éreerāmaa māgaji:

—Noemí Moab eujādeepa cheji. Irua chi imik'íra pada Elimélec, tachi éreerā eujā netot'aa k'inia bi. ⁴Mia pīmaa māga k'awapi k'inia bi, pi Elimélec éreerādepema k'ait'aara bairā. Pia ma eujā neto atai, pita jōmaarā k'āyaara chi éreerā k'ait'aara bairā. Mamída neto ata k'inia—e bi pirā, mia neto atai. Mapa neto ata k'inia bi pirā, jarapáde aji, na poro waibiarā k'írapite māik'aapa awaraa p'uuru pidaarā k'írapite.

Ma éreerādepema k'ait'aara badapa p'anauji:

—Neto atait'eepi.

⁵Māpai Boozpa māgaji:

—Chi Noemí juak'aawa ma eujā neto atarupa auk'a Moab eujādepema p'étrāa Rut ataipia bi māik'aapa iru ome miak'aiipia bida aji, ma eujā ichi imik'íra piuda t'íde beemerā.

⁶Māga úrik'ári, ma éreerādepema k'ait'aara badapa māgaji:

—Māgara mia ma eujā p'oyaa neto ata—eda aji, michi t'íde eujā wēe beeit'ee perā. Pia neto ata k'inia bi pirā, neto atáji. Ma eujā mia jitaipia bada pīmaa teeyada aji.

⁷Maapai israelitaarāpa nāga oopachida abaapa ichi eerepema net'aa awaraamaa teek'ári. Chi eperā ichi eerepema net'aa tee bipa ichi chancla aba érap'eda, apemamaa teepachi.

⁸Maperā ma éreerādepema k'ait'aara badapa ichi chancla éra atap'eda, jōmaarā taide Boozmaa teeji māik'aapa māgaji:

—Pia ma eujā neto atapáde aji.

⁹Māpai Boozpa nāga jaraji ma poro waibiarāmaa māik'aapa awaraa arii p'anadap'edaarāmaa:

—Parāpa iru pedee úrijida. Idi mia Noemí juak'aawa eujā neto ataru Elimélec, Quilión māik'aapa Majlonpa bēidap'edaa. ¹⁰Ichiaba mia parāmaa jara bi mia Moabdepema p'étrāa Rut atait'ee michi wēra papiit'ee. Māgá ma eujā iru imik'íra piuda Majlón t'íde beeit'ee māik'aapa nama iru t'oda p'uurude iru t'í k'íra atuada—ee p'anadait'ee. Parāpa na pedee jōma úrijidada aji.

¹¹Māpai ma poro waibiarāpa awaraa arii p'anadap'edaarā ome p'anaujida:

—Māgada ajida, pia jaradak'a. K'inia p'ani Tachi Ak'órepa ma wēra pia oomerā irua Jacob wēraarā Raquel, Lea ome pia oodak'a, tachi israelitaarā chok'ara āradeepa uchiapik'ári. Ichiaba k'inia p'ani pi efrateorā éreerādepema eperā waibia pamerā māik'aapa Belén p'uuru pidaarāpa pi t'o p'anadamerā. ¹²K'inia p'ani Tachi Ak'órepa warrarā chok'ara pīmaa oopimerā ma wēra ome, māgá pideepa chok'ara uchiadamerā, Tamarpa Judá ome ooda warra Faredeepa uchiadap'edaak'a.

¹³Ma t'ēepai Booz, Rut ome miak'āiji. Araa padak'āri, Tachi Ak'ōrepa biak'oopiji. Māgá imik'īra warra t'oji.

¹⁴Belén p'uurudepema wēraarāpa māga k'lawaadak'āri, Noemimaa māgajida:

—¡Tachi Ak'ōre jōmaarā k'āyaara t'āri piara bapari! ¡Irua pi pia oomaa bi āichak'e teeda perā pia ak'ipariimerā! ¡K'inia p'ani ma warra chai waibia pamerā israelitaarā t'āide! ¹⁵Iru k'aurepa pi t'āri o-īa bapariit'ee, chōtrāa bi mīda. Audupiara t'āri o-īa bapariit'ee iru uchiada perā pi āigu k'inia iru bideepa. Irua pi k'iniara iru bi pia warra siete k'inia iru bai k'āyaara.

¹⁶Noemipa ma warra chai ichi warrak'a wari ataji.

¹⁷Mapa wēraarāpa māgapachida:

—¡Noemipa warra iru bida! ajida.

Ma warra t'ī bijida Obed. Māgideepa uchijai Isaí.^f Isaí rey David ak'ōre paji.

Nāgí chonaarādeepa rey David uchiada

¹⁸Judá warra Faredeepa nāgiirā uchijida:

Fares warra Jezrón paji. ¹⁹Jezrón warra Ram paji. Ram warra Aminadab paji. ²⁰Aminadab warra Naasón paji. Naasón warra Salmón paji. ²¹Salmón warra Booz paji. Booz warra Obed paji. ²²Obed warra Isaí paji. Isaí warra David paji.

---

^f 4.17 Māgí eperā ichiaba t'ījarapachida Jesé.